

מתה מחמת מלאכה

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף צו עמוד ב

איבעיא להו: כחש בשר מחמת מלאכה מאי? אמר ליה ההוא מרבנן ורב חלקיה בריה דרב אויא שמיה: מכלל דכי מתה מחמת מלאכה מחייב? נימא: לאו לאוקמא בכילתא שאילתה. אלא אמר רבא: לא מיבעיא כחש בשר מחמת מלאכה דפטור, אלא אפילו מתה מחמת מלאכה - נמי פטור. דאמר ליה: לאו לאוקמא בכילתא שאילתה. ההוא גברא דשאל נרגא מחבריה, איתבר. אתא לקמיה דרבא, אמר ליה: זיל אייתי סהדי דלאו שנית ביה, ואיפטר.

חידושי הרמב"ן מסכת בבא מציעא דף צו עמוד ב

הא דאמר ר' בממ"מ לאו לאוקומה בכילתא שאילתה. קשיא לי וכי מגרע גרע כיון דכי מתה מחמת עצמה חייב אע"ג דמלאך המות הוא דקטלה ומ"ל הכא ומ"ל התם, כי מתה מחמת מלאכה דשואל דמ"מ איהו גרם לה היכי מפטר, בשלמא למפטר בה שאר שומרין בהך טענה דלאו לאוקמה בכילתא שאילתה טענה מעלייתא היא לומר דלאו פשיעה דידהו היא אלא שואל מי יכלת למימר בה טפי מאונס, וי"ל דשואל ודאי חייב באונסין אבל לא בפשיעה דמשאל, **וכאן משאל פשע בה שהשאלה למלאכה והיא אינה יכולה לסבול אותה** וכגון שמתה מחמת אובצנא דמלאכה

אור שמח הלכות מלוה ולוה פרק יג הלכה ג

ויש לדון בגוונא דהבעלים משלמין לשוכר, אף אם מתה מחמת מלאכה צריך הבעלים להתחייב, דהא לפי שיטת הרמב"ן דטעמא דמתה מחמת מלאכה פטור משום דהבעלים פשע בה, שלא היה לו להשאל אותה למלאכה, כיון דידע דאינה ראויה למלאכה, **והכא הרי לא פשע בה השוכר, דהשואל עצמו דאיהו הבעלים השכירה לו לעשות מלאכה בבהמתו, א"כ תו הוי כמתה כדרכה,** וחייב לשלם לשוכר. ועיין בש"ך גבי מי ששאל מחבירו בהמה לדרך ידוע, ובאו אנסים ונטלוה, דלטעם הרמב"ן בזה דלשניהם לא הוי מסקו אדעתיהו חייב השואל, יעו"ש. אמנם בכחש מחמת מלאכה הטעם פשוט, דהמשאל ידע דא"א בלא כחש כלל, והוי כמו דהתנה בהדיה דמשאל שתכחיש ויפטר.

חידושי הרשב"א מסכת בבא מציעא דף צו עמוד ב

אפי' מתה מחמת מלאכה נמי פטור. נ"ל דהיינו עיקר טעמיה דרבא דודאי מאן דמשאל פרה לחברו למלאכה **מידע ידע** דעבידא לאכחושי בבשרא דלאו לאוקמה בכילתא שאלה ואפי"ה לא שם ליה מעיקרא בכחשא וכיון דלאו בכחש קפיד אף במתה מחמת מלאכה נמי לא קפיד **דמה לי קטלה כלה מ"ל קטלה פלגא,** ופירוש מתה מהמת מלאכה היינו שמתה מחמת אובצנא ולא שמתה בעודה עושה מלאכה דאנן מתה מחמת מלאכה אמרינן מתה במלאכתו לא אמרינן. והרמב"ם שכתב מתה בשעת מלאכה אינו מחוור.

מחנה אפרים הל' שאלה סי' ד:

"...סתם שואל כלי או בהמה למלאכה, הראויה למלאכה קא שאיל, והלכך כשמתה מחמת מלאכה או נכחשה, **איגלאי מילתא דבהמה זו לא היתה ראויה למלאכה והוי שאלה בטעות,** דאי הוה ידע בה השואל שלא היתה ראויה למלאכה לא היה שואל אותה".

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף צו עמוד א

ההוא גברא דשאל שונרא מחבריה, חבור עליה עכברי וקטלוהו. יתיב רב אשי וקמיבעיא ליה: כי האי גוונא מאי? כי מתה מחמת מלאכה דמי, או לא? אמר ליה רב מרדכי לרב אשי, הכי אמר אבימי מהגרוניא משמיה דרבא: גברא דנשי קטלוהו - לא דינא ולא דיינא. איכא דאמרי: אכיל עכברי טובא וחביל ומית. יתיב רב אשי וקא מעיין בה: כהאי גוונא מאי? אמר ליה רב מרדכי לרב אשי, הכי אמר אבימי מהגרוניא: גברא דנשי קטלוהו - לא דינא ולא דיינא.

רש"י מסכת בבא מציעא דף צו עמוד א

כהאי גוונא מאי - מי הוי מתה מחמת מלאכה או לא? דנשי קטלוהו - לא היה לו ליפול בידן.

ותביל - נתחמם. דנשי קטלוהו - בעל בעילות הרבה, ומת.

טור חושן משפט הלכות שאלה סימן שמ

כתב הרמ"ה מי ששואל בהמה לילך דרך ידוע ובאו עליו לסטין באותו הדרך או חיות רעות ואנסוה ממנו חשיב שפיר מתה מחמת מלאכה כיון שמחמת הדרך ששאלה לילך בה הולכה ונאנסה. כי היכי דפטרין להווא דשאל שונרא מחבריה ואכלה עכברים טובא ומתה אף על פי שלא הרגתה המלאכה גופה כיון שבמלאכה ששאלה לצרכה מתה בגרמתה וא"א הרא"ש ז"ל אומר דאין נראה דלא דמי לשונרא ששאלה להרוג עכברים דבאותה מלאכה עצמה נאנסה והוי כשואל בהמה למהלך יום אחד ומחמת ההילוך מתה אבל אם נאנסה ממנו בדרך אונס אחר הוא ואינו מתמת מלאכה שאף בלא מלאכה אפשר שתאנס ממנו הילכך חייב:

בית יוסף חושן משפט סימן שמ

ומ"ש שלא הרגתו המלאכה גופה. כלומר שלא הרגתו האכילה עצמה אלא דמחמת דאכל עכברים טובא חביל ומית:
ומה שהקשה הרא"ש להרמ"ה י"ל דאין הכי נמי דאמרין דמחמת אותה מלאכה נאנסה שהרי אין חיות רעות וליסטים מצויים בעיר והדרכים בחזקת סכנה [עד כאן:]

ב"ח חושן משפט סימן שמ

... אלא דלפי זה (שהוכח הרמ"ה היא שאע"פ שהמלאכה אינה האכילה אלא ההריגה, בכל זאת חשיב ממ"מ) קשה דאם כן אין מקום לקושיית הרא"ש שאמר דלא דמי לשונרא דבאותה מלאכה עצמה נאנסה וכו' שהרי לא נאנסה במלאכת הריגת העכברים. ונראה ליישב דהרא"ש תרתי קאמר חדא דאין נראה מה שמדמהו לשונרא דאכלה עכברים טובא ללישנא בתרא דהתם אין השואל פטור מטעם מתה מחמת מלאכה שהרי המלאכה היא הריגת עכברים והיא לא מתה מחמת הריגתם אלא היינו טעמא דפטור השואל משום דהשונרא פשעה בעצמה שאכלה עכברים טובא ולא דמי לנשבר ומת שהגיע על ידי אונס מבחוץ והבהמה לא פשעה בעצמה מה שאין כן כאן דפשעה בעצמה והיינו דאמר עלה בגמרא (צז א) גברא דנשי קטלוהו לא דינא ולא דיינא ופירש רש"י בעל בעילות הרבה ומת אלא דאכתי איכא למימר דדמי ללישנא קמא דחבור עליה עכברי וקטלוהו ועל זה אמר הרא"ש דלא דמי דהתם באותה מלאכה עצמה נאנסה פירוש דבמלאכת הריגת העכברים נאנסה שנתחברו העכברים עליה וקטלוהו והוי כשואל בהמה למהלך יום אחד ומחמת ההילוך מתה הכי נמי מחמת שבאת להרוג העכברים מתה שנתחזקו עליה העכברים והרגוהו ודאי הוי מתה מחמת מלאכה אבל אם נאנסה ממנו בדרך אונס אחר הוא וכו' ובתה"ד סי' שכח לא הבין כך עיי"ש :

שולחן ערוך חושן משפט הלכות שאלה סימן שמ

השואל בהמה מחבירו לילך דרך ידוע, ובאו עליו לסטים באותו הדרך, או חיות רעות, ואנסוה ממנו, חשיב שפיר מתה מחמת מלאכה. הגה: ויש חולקין בזה וסבירא להו דלא מיקרי מחמת מלאכה, דהרי אף בלא הליכת הדרך איפשר שיבא לה אונס כזה (טור בשם הרא"ש). אבל המשאיל לחבירו שונרא לרדוף עכברים, ואכלוהו העכברים, מיקרי מחמת מלאכה, דבא לה האונס מחמת המלאכה, וכל כיוצא בזה (טור).

ש"ך סימן שמ סק"ו

(ו) ואכלוהו העכברי כו' - וה"ה אם שאל כלים להלחם עם השונאים ונפלו בני העיר ביד השונאים ולקחו הכלי זיין הוי מחמת מלאכה ופטור כן כתב בת"ה סי' שכח ומביאו ד"מ ר"ס זה. והביי ראייה מהך דינא דחברו עליה עכברים וקטלוהו ואינו נראה בעיני דהכא מיקרי שפיר מתה מחמת מלאכה שמחמת שתרצה לעשות מלאכת בעצמה להרוג העכברים חברו עליה וקטלוהו וא"כ פשע המשאיל אבל בכלי המלחמי ודאי אין הכלים עצמם עושים המלאכה רק הבעל מלחמי וקרי מתה מחמת מלאכה הבעל מלחמי שלא נצח מלחמה ומחמת כן נלקחו מהם הכלי זיין ולא פשע המשאיל והלכך על הכלים ה"ל אונסים וחייב כן נ"ל ונ"ל דהת"ה סובר כהמתבר בס"ג אבל להיש חולקין חייב ודוק וכן עיקר :